

Radosław Agaciak

Wpływ środków pomocowych unii europejskiej na rozwój polskich przedsiębiorstw z sektora rolno-spożywczego

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 47, 357-366

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RADOSŁAW AGACIAK

WPŁYW ŚRODKÓW POMOCOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ NA ROZWÓJ POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW Z SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO

1. WPROWADZENIE

Przedmiotem opracowania jest ocena wsparcia finansowego polskich przedsiębiorstw z branży rolno-spożywczej, realizowanego w ramach przedakcesyjnych środków pomocowych oraz funduszy strukturalnych. Jego celem jest wykazanie istotnego wpływu tych środków na rozwój polskich zakładów zajmujących się przetwórstwem artykułów rolnych, a także charakterystyka struktury dofinansowanych inwestycji.

Opracowanie składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono kilka uwag na temat innowacyjności przedsiębiorstw, jak również opis polskiego sektora rolno-spożywczego przed rozpoczęciem funkcjonowania unijnych programów pomocowych. W kolejnych fragmentach przedstawiono informację dotyczącą wykorzystania środków pomocowych – programu przedakcesyjnego SAPARD, a także funduszy strukturalnych, które trafiły do polskich przedsiębiorstw po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Artykuł kończy podsumowanie, zawierające wnioski dotyczące pozyskiwanej przez ostatnie dziesięciolecie pomocy finansowej.

2. SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY PO PRZEŁOMIE 1990 ROKU

Innowacyjność to nowe rozwiązania, nowoczesne technologie i produkty, które często zmieniają całą organizację przedsiębiorstwa. Innowacja jako działanie nowatorskie może mieć miejsce w przemyśle i usługach zarówno w stosunku do produktów (poprzez tworzenie nowych lub znaczne modyfikowanie już istniejących wyrobów), jak i w stosunku do procesów produkcyjnych (poprzez ich usprawnianie). Definicja Petera Druckera określa innowację jako „szczególne narzędzie przedsiębiorców, za pomocą którego ze zmiany czynią okazję do podjęcia nowej działalności gospodarczej lub do świadczenia nowych usług”¹. Można powiedzieć, że jest raczej pojęciem ekonomicznym lub społecznym niż technicznym. Prekursorem nowoczesnego pojęcia innowacyjności jest Joseph Schumpeter, który scharakteryzował ją jako²:

- wprowadzenie do produkcji nowych wyrobów lub doskonalenie już istniejących,
- udoskonalenie lub wdrożenie nowego procesu produkcji,
- opracowanie nowego sposobu dystrybucji produktów,
- otwarcie nowego rynku,
- zastosowanie nowych materiałów, surowców do produkcji,
- wprowadzenie nowej organizacji produkcji.

¹ P. F. Drucker, *Innowacja i przedsiębiorczość*, PWE, Warszawa 1992.

² *Innowacja i transfer technologii, Słownik pojęć*, K. B. Matusiak (red.), PARP, Warszawa 2008.

Innowacyjność to również jeden z czynników mających zasadniczy wpływ na rozwój i poziom konkurencyjności gospodarki. Rozumiana jest jako zdolność i motywacja przedsiębiorców do ciągłego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników badań naukowych i prac rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków¹. Oznacza więc dążenie do uzyskania przewagi konkurencyjnej dzięki zwiększaniu efektywności produkcji, dystrybucji bądź wprowadzaniu nowych produktów.

Wiele inwestycji o charakterze rozwojowym, na które decydują się polskie przedsiębiorstwa z branży rolno-spożywczej jest realizowanych przy udziale środków pomocowych Unii Europejskiej. Przedsiębiorstwa z tej branży od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku wciąż dokonują modernizacji swoich zasobów i procesów produkcyjnych, jednak największej inwestycji wykonanych zostało po roku 2004, kiedy Polska stała się członkiem Unii. Wtedy to z jednej strony przed polskimi firmami pojawiły się nowe możliwości, otworzyły się nowe, dotychczas nieosiągalne rynki zbytu, z drugiej stanęły one przed koniecznością dostosowania swoich technologii do bardziej wymagających, europejskich realiów. Pomocą, bez której proces ten byłby trudny do zrealizowania lub dla wielu podmiotów nawet niemożliwy, były programy pomocowe Unii Europejskiej.

Polski sektor rolno-spożywczy do początku 2000 roku znajdował się w stanie kryzysu. W tym czasie wiele dotychczas dobrze funkcjonujących zakładów przestało istnieć, nie wytrzymując konkurencji w surowych realiach rynkowych. Część majątku produkcyjnego zlikwidowano lub sprywatyzowano (np. sektor przetwórstwa warzywno-owocowego), w tym wiele ośrodków badawczo-rozwojowych, które wcześniej stanowiły zaplecze naukowo-badawcze dla prowadzonej produkcji. Przedsiębiorstwa prywatne, które powstały na bazie likwidowanych zakładów, nie były w stanie sprostać zachodniej konkurencji w zakresie jakości, ceny i ekonomiki produkcji. Produkując w oparciu o przestarzałą bazę maszynową, bez odpowiedniej logistyki i nowoczesnych narzędzi marketingowych, stopniowo zmniejszały zbył i produkcję, popadając w coraz większe problemy finansowe. Malejące wykorzystanie zasobów produkcyjnych, brak dostosowania struktury produkcji do bieżących potrzeb rynku, niedobór dóbr konsumpcyjnych i inwestycyjnych spowodowały zapaść wielu zakładów, z których wiele stopniowo przestawało istnieć. Mające miejsce próby modernizacji przy użyciu środków własnych przedsiębiorstw były niewystarczające z uwagi na duże różnice w poziomie rozwoju pomiędzy przedsiębiorstwami polskimi i firmami z krajów UE, produkującymi m.in. na polski rynek rolno-spożywczy, a także ze względu na wysoką cenę kredytów oferowanych przez banki komercyjne. Taka sytuacja miała miejsce aż do 2000 roku, tj. do czasu pojawienia się nowych form finansowania działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw – kredytów inwestycyjnych banków komercyjnych i funduszy przedakcesyjnych, związanych z planami przystąpienia Polski do struktur Unii Europejskiej.

W rezultacie ostatnie dziesięciolecie przyniosło dokapitalizowanie przemysłu rolno-spożywczego. Wiele firm branży rozbudowało istniejącą bazę produkcyjną, zakupiło nowe linie technologiczne, aparaturę badawczą, jak również polepszyło dotychczas słabo funkcjonujący transport i zaplecze logistyczne. Zmiany zachodzące w tym sektorze produkcji widoczne są dla finalnych konsumentów dóbr, którzy często wybierają produkty polskie w miejsce dotychczas oferowanych im wysoko przetworzonych, modnych artykułów pochodzenia zagranicznego. Taka zmiana możliwa była nie tylko na skutek powstania nowych wzorców konsumpcji żywności i wzrostu świadomości wyborów konsumenta,

---

¹ Por. Z. Wysokińska, *Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu technologiami*, Warszawa – Łódź 2002.

mającego coraz częściej na względzie aspekty bezpieczeństwa żywności, ale również dzięki osiągnięciu takiego stopnia produkcji, który gwarantuje wysoką jakość dobra finalnego. Nie bez znaczenia są również nowe koncepcje marketingowej sprzedaży, które stawiają nasze produkty w świadomości kupujących na równi z szeroką, konkurencyjną ofertą zamożnych korporacji transnarodowych. Te czynniki byłyby nieosiągalne bez wysokich nakładów finansowych ponoszonych na inwestycje. W większości przypadków inwestycje na wysoką skalę w bazę maszynową, nowe technologie, budowę sieci sprzedaży i prace badawczo-rozwojowe umożliwiły środki pomocowe Unii Europejskiej, które od początku 2000 roku dostępne są m.in. na modernizację sektora rolno-spożywczego w Polsce.

3. ROLA FUNDUSZY PRZEDAKCESYJNYCH I FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W MODERNIZACJI SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO W POLSCE

Pierwszymi programami pomocowymi dla gospodarki krajów kandydujących do UE były fundusze przedakcesyjne. W Polsce najbardziej powszechnym programem zaadresowanym dla sektora rolno-spożywczego był Program Operacyjny SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*). Był to unijny program finansowego wsparcia programów dostosowywania rolnictwa do gospodarki rynkowej w krajach stowarzyszonych, oczekujących na członkostwo w Unii Europejskiej. Powstał on w 1999 roku, w celu udzielenia pomocy krajom kandydującym, które w przyszłości miały funkcjonować w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Celem programu SAPARD była poprawa konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego na rynku krajowym i międzynarodowym, dostosowanie sektora rolno-spożywczego do wymagań Jednolitego Rynku Unii Europejskiej w zakresie wymagań sanitarnych, higienicznych oraz jakościowych, a także wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich przez rozwój infrastruktury technicznej. Jedną z dwóch osi priorytetowych tego programu obok „poprawy prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy” była „poprawa efektywności sektora rolno-spożywczego” w taki sposób, by ten mógł konkurować z doinwestowanymi i rozwiniętymi przedsiębiorstwami z krajów piętnastki.

W przypadku zakładów przetwórczych pierwszoplanowe znaczenie miało dostosowanie do wymogów sanitarno-weterynaryjnych, co oznaczało potrzebę modernizacji budynków i ich wyposażenia, linii technologicznych, usprawnienia systemów kontroli (wprowadzenia HACCP) oraz szkoleń pracowników. Dodatkowo wspierane były inwestycje ukierunkowane na poprawę warunków ochrony środowiska w zakładach, racjonalizację gospodarki wodnej i energetycznej. Z uwagi na fakt, iż program SAPARD zakładał dofinansowanie inwestycji polegających na zakupie jedynie nowych maszyn i urządzeń, linii technologicznych i sprzętu laboratoryjnego baza produkcyjna polskich zakładów po zrealizowaniu projektów charakteryzowała się wyższym poziomem nowoczesności i innowacyjności niż zakładów ze „starej” Unii, które modernizowane były kilka lat wcześniej. Taki sposób dofinansowania spowodował, iż realizowane inwestycje wymagały dużo większych nakładów finansowych niż w przypadku zakupów maszyn i urządzeń używanych. Firmy, które chciały skorzystać ze środków unijnych mogły realizować swoje plany inwestycyjne przy pomocy kredytów oferowanych przez banki komercyjne, które chętnie udzielały pożyczki na projekty finansowane ze środków unijnych. Dofinansowanie jedynie nowych maszyn uniemożliwiło również napływ do polskich firm urządzeń używanych, przestarzałych technologicznie z modernizujących się przedsiębiorstw z zachodniej Europy. Przy przyznawaniu pomocy w ramach SAPARD w czasie procesu weryfikacji wniosków preferowane były inwestycje o charakterze innowacyjnym, które ułatwiały do-

stosowanie produkcji do wymogów konkurencji rynku UE. Wśród takich inwestycji znalazły się projekty dotychczas powszechnie niestosowane, jak na przykład nowoczesna linia technologiczna uboju bydła polegająca na gazowaniu zwierząt, rozbiór mięsa kurcząt metodami mechanicznymi, nowoczesne metody transportu drobiu do urzędów ubojowych (innowacje procesowe) oraz inne polegające na nowych formach marketingu i sprzedaży wytworzonych produktów (innowacje marketingowe).

Do końca 2006 roku Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) – instytucja zajmująca się realizacją unijnych programów pomocowych dla rolnictwa – wypłaciła 1,068 mld euro (4,512 mld zł), co przekroczyło kwotę środków pierwotnej alokacji przeznaczonych na Program SAPARD. W ramach działania 1. przeznaczonego dla zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, zawarto ogółem 1342 umowy przyznające pomoc w łącznej wysokości 1,67 mld zł, stanowiącej 34,96% wszystkich zakontraktowanych projektów w ramach SAPARD¹. Umowy dotyczyły przedsięwzięć podejmowanych w ramach schematu „Wsparcie przetwórstwa i poprawa marketingu artykułów pochodzenia zwierzęcego”. Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie przetwórstwa owoców i warzyw. W ramach podpisanych umów średnia kwota przyznanej pomocy wyniosła około 1,24 mln zł (0,075% ogólnej kwoty podpisanych umów). Z uwagi na fakt, iż w przeważającej mierze były to przedsięwzięcia ściśle związane z dostosowaniem do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych, efektem tych inwestycji było wdrożenie systemu HACCP w 513 zakładach, w tym w sektorach: mięsny – 255, mleczarskim – 120, owocowo-warzywnym – 92 oraz rybnym – 46. Ponadto 713 przedsiębiorstw wdrożyło, korzystając z programu SAPARD, programy dostosowania do norm unijnych: 378 zakładów w przemyśle mięsny, 149 mleczarskim, 122 owocowo-warzywnym i 46 rybnym². Najwięcej umów o dofinansowanie projektów podpisanych zostało w województwach wielkopolskim (226), mazowieckim (147) i śląskim (109), najmniej w opolskim (32), świętokrzyskim oraz lubuskim (40).

Unijnym programem pomocowym, który po wejściu Polski w struktury Unii Europejskiej zastąpił przedakcesyjny Program Operacyjny SAPARD, był Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Program ten, podobnie jak program SAPARD, przeznaczony był do wsparcia przedsięwzięć mieszkańców wsi i przedsiębiorstw działających w sektorze rolno-spożywczym. Korzystały z niego podmioty prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych, objętych załącznikiem do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z wyłączeniem artykułów rybnych, leśnych i pochodzących z państw trzecich. Rozkład terytorialny złożonych wniosków o pomoc finansową podobny był do rozkładu działania 1. programu przedakcesyjnego. Najwięcej wniosków złożyli beneficjenci z województw wielkopolskiego (341), mazowieckiego (218) i łódzkiego (140), najmniej z lubuskiego (39), zachodniopomorskiego (40) i świętokrzyskiego (42). Przez cały okres kontraktacji z programu skorzystało 1114 przedsiębiorstw, pozyskując łączną kwotę ok. 1,8 mld zł na realizację swoich przedsięwzięć. Było to jednak tylko 86,8% wykorzystania dostępnego dla tego działania limitu finansowego.

¹ Informacja o realizacji programu SAPARD, www.arimr.gov.pl.

² ARiMR – *Dwa lata po akcesji*, ARiMR, W-wa 2006, s. 38.

Tabela 1
Realizacja działania 1 Programu Operacyjnego SAPARD (stan na 31.12.2006 r.)

Województwo	Wnioski złożone		Zawarte umowy		Zrealizowane płatności [tys. zł]			Umowy/ Wnioski	Płatności/ Kwoty umów
	Liczba	Kwota [tys. zł]	Liczba	Kwota [tys. zł]	Liczba	Środki UE [tys. zł]	Kwota [tys. zł]		
Dolnośląskie	49	74507,02	28	46281,49	28	26744,58	38425,52	57%	83%
Kujawsko-Pomorskie	105	216588,9	84	145353,74	82	83406,37	120043,6	80%	83%
Lubelskie	134	280591,9	107	191415,41	112	113979,73	163995,3	80%	86%
Lubuskie	39	74883,29	27	27171,33	33	18423,48	26441,91	69%	97%
Łódzkie	140	231131	79	131532,25	84	78610,32	114937,2	56%	87%
Małopolskie	93	165379,1	70	107331,08	78	68725,94	99263,02	75%	92%
Mazowieckie	218	415148	145	296535,84	149	180671,28	261154,2	67%	88%
Opolskie	43	68523,26	25	43454,6	27	28976,97	41875,83	58%	96%
Podkarpackie	54	60002,94	38	35398,02	41	23581,13	33766,59	70%	95%
Podlaskie	65	195151,7	51	148182,75	62	102265,08	146824,6	78%	99%
Pomorskie	74	107292,7	54	63481,79	60	43707,3	62937,65	73%	99%
Śląskie	109	88701,37	62	36924,45	63	25273,71	36292,63	57%	98%
Świętokrzyskie	42	72483,35	34	51157,16	37	30127,28	43042,64	81%	84%
Warmińsko-Mazurskie	100	198333,4	69	145513,54	73	86613,3	124629,2	69%	86%
Wielkopolskie	341	506506,2	217	292047,77	206	151971,92	220677,9	64%	76%
Zachodniopomorskie	40	173219	24	39892,52	24	14999,9	22798,39	60%	57%
RAZEM	1646	2928443	1114	1801674	1159	1078078	1557106	68%	86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Sprawozdanie z działalności ARiMR w 2007 r.”, Warszawa 2008.

Analiza inwestycji realizowanych przy udziale środków przeznaczonych na działanie „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych” ukazuje kilka aspektów.

Po pierwsze, inwestycje, na które pozyskano dofinansowanie, skierowane były na sektory przetwórstwa mleka i wyrobu serów (18,8%), produkcji mięsa drobiowego i króliczego (17,2%), wytwarzania produktów przemiału zbóż (17,1%) oraz produkcji soków z owoców i warzyw (14,9%). Korzystna tendencja długofalowego inwestowania w przedsiębiorstwa znalazła odzwierciedlenie w przypadku 259 przedsiębiorstw (27,8%), które uprzednio były również beneficjentami programu SAPARD¹.

Po drugie, z pomocy finansowej korzystały jednak małe i średnie przedsiębiorstwa, których poziom sprzedaży netto wynosił do 50 mln zł. Średnie kwoty przyznawanych dofinansowań wynosiły około 2 mln zł, co stanowiło jedynie 10% maksymalnej kwoty dofinansowania projektów. Przeważająca większość przypadków dotyczyła niskich kwot dofinansowania, duże kwoty występowały raczej jednostkowo i miały miejsce w przypadku przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność na terenach województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Po trzecie, najwięcej projektów realizowanych przez beneficjentów dotyczyło poprawy warunków sanitarno-higienicznych i weterynaryjnych produkcji, a także poprawy jej jakości.

Po czwarte, największy udział w ogólnej kwocie kosztów kwalifikowanych miały projekty, których celem było rynkowe ukierunkowanie produkcji i wykorzystanie istniejących nisz rynkowych. W układzie rodzajowym inwestycyjnych kosztów kwalifikowanych prawie ich połowa dotyczyła zakupu bądź instalacji maszyn i urządzeń do przetwarzania produktów rolnych. Duża ilość przypadków dotyczyła również budowy i remontów budynków produkcyjnych, magazynowych, w których m.in. prowadzi się kontrole laboratoryjną i prace B+R².

Od 2007 roku trwa wdrażanie i obsługa nowego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego będą mogły korzystać z dofinansowania projektów inwestycyjnych w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. Na ten program przeznaczone jest około 1100 mln euro. Pomoc jest kierowana w tym przypadku przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach tego działania, tak jak i w poprzednich programach pomocowych, wspierane są projekty dotyczące poprawy konkurencyjności, jakości produkcji oraz te związane z obniżeniem kosztów, rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji. Wsparcie jest również udzielane na działania związane z poprawą warunków produkcji w odniesieniu do obowiązujących lub nowo wprowadzanych standardów. Również, jak w latach ubiegłych, pomoc polega na refundacji części kosztów inwestycji, co dla zakładów o lepszej kondycji ekonomicznej niż w czasie obowiązywania programu SAPARD nie jest już barierą uniemożliwiającą skorzystanie ze środków unijnych. Rozkład liczby złożonych wniosków pomiędzy poszczególne województwa również wygląda podobnie, jak w przypadku programów poprzednich. Najwięcej wniosków złożyli przedsiębiorcy z województw: wielkopolskiego (158), mazowieckiego (92) i lubelskiego (91), najmniej z opolskiego (22), lubuskiego (23) i zachodniopomorskiego (25).

---

¹ Tamże.

² Tamże.

Tabela 2
Realizacja działania 1.5 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych” narastająco
(stan na 31.12.2008 r.)

Województwo	Wnioski złożone		Zawarte umowy		Zrealizowane płatności			Umowy/ Wnioski	Płatności/ Kwoty umów
	Liczba	Kwota [tys. zł]	Liczba	Kwota [tys. zł]	Środki UE [tys. zł]	Kwota [tys. zł]			
Dolnośląskie	49	74507,02	28	46281,49	28	26745	38425,52	57%	83%
Kujawsko-pomorskie	105	216588,9	84	145353,74	82	83406	120043,6	80%	83%
Lubelskie	134	280591,9	107	191415,41	112	113980	163995,3	80%	86%
Lubuskie	39	74883,29	27	27171,33	33	18423	26441,91	69%	97%
Łódzkie	140	231131	79	131532,25	84	78610	114937,2	56%	87%
Małopolskie	93	165379,1	70	107331,08	78	68726	99263,02	75%	92%
Mazowieckie	218	415148	145	296535,84	149	180671	261154,2	67%	88%
Opolskie	43	68523,26	25	43454,6	27	28977	41875,83	58%	96%
Podkarpackie	54	60002,94	38	35398,02	41	23581	33766,59	70%	95%
Podlaskie	65	195151,7	51	148182,75	62	102265	146824,6	78%	99%
Pomorskie	74	107292,7	54	63481,79	60	43707	62937,65	73%	99%
Śląskie	109	88701,37	62	36924,45	63	25274	36292,63	57%	98%
Świętokrzyskie	42	72483,35	34	51157,16	37	30127	43042,64	81%	84%
Warmińsko- mazurskie	100	198333,4	69	145513,54	73	86613	124629,2	69%	86%
Wielkopolskie	341	506506,2	217	292047,77	206	151972	220677,9	64%	76%
Zachodniopomorskie	40	173219	24	39892,52	24	15000	22798,39	60%	57%
RAZEM	1646	2928443	1114	1801674	1159	1E+06	1557106	68%	86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Sprawozdanie z działalności ARiMR w 2008 r.”, Warszawa 2009

Do końca lipca 2009 roku Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wypłaciła 13 przedsiębiorcom łącznie ponad 5,94 mln zł. Wśród pierwszych beneficjentów pomocy dominują firmy działające w branży mięsnej, mleczarskiej i owocowo-warzywnej. Dofinansowane inwestycje dotyczyły przede wszystkim zakupu maszyn i urządzeń oraz specjalistycznych środków transportu. Średnia wysokość pomocy wypłaconej w przeliczeniu na jeden projekt wynosi około 450 tys. zł. W czerwcu i lipcu beneficjenci, którzy wykonali inwestycje przewidziane do dofinansowania w zawartych umowach o przyznaniu pomocy, złożyli w ARiMR 53 wnioski o płatność na kwotę 47 mln zł. Dofinansowanie, o które wystąpili, wykorzystuje w 3,6% dostępny limit środków, przeznaczonych na to działanie¹.

Tabela 3
PROW 2007-2013, Działanie 123
„Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolniczej i leśnej” (stan na 31.12.2008 r.)

Województwo	Złożone wnioski			Zawarte umowy [tys. zł]		
	Liczba	Kwota ogółem [tys. zł]	EFRROW	Liczba	Kwota ogółem [tys. zł]	EFRROW
Dolnośląskie	24	110915,76	83186,82	0	0	0
Kujawsko-Pomorskie	72	145869,88	109402,41	0	0	0
Lubelskie	91	182550,49	136912,87	0	0	0
Lubuskie	23	51828,99	38871,74	0	0	0
Łódzkie	70	116971,91	87728,93	0	0	0
Małopolskie	46	84012,75	63009,56	0	0	0
Mazowieckie	92	200582,43	150436,82	1	621,95	466,46
Opolskie	22	33854,57	25390,93	0	0	0
Podkarpackie	26	42493,76	31870,32	0	0	0
Podlaskie	28	66445,79	49834,34	0	0	0
Pomorskie	41	60597,19	45447,89	0	0	0
Śląskie	47	69424,32	52068,24	1	312,51	234,38
Świętokrzyskie	26	33983,88	25487,91	1	274,01	205,51
Warmińsko	27	63145,23	47358,92	0	0	0
Wielkopolskie	158	303422,5	227566,87	0	0	0
Zachodniopomorskie	25	65437,26	49077,94	0	0	0
RAZEM	818	1631536,7	1223652,5	3	1208,47	906,35

Źródło: Sprawozdanie z działalności ARiMR w 2008 r., Warszawa 2009.

¹ Pierwszy Portal Rolny, (ARiMR) 04.08.2009 r.

4. PODSUMOWANIE

Analiza stopnia wykorzystania unijnych środków przedakcesyjnych oraz funduszy strukturalnych po wejściu Polski do Unii Europejskiej skłania do następujących wniosków:

- przedsiębiorstwa z branży rolno-spożywczej uzyskały istotne wsparcie dla swojego rozwoju, jakkolwiek środki unijnej pomocy trafiły do poszczególnych województw w kwotach bardzo zróżnicowanych;
- najwięcej środków wykorzystali przedsiębiorstwa zlokalizowane w woj. wielkopolskim i mazowieckim, biorąc pod uwagę cele dofinansowania, można powiedzieć, że zostały one najbardziej zmodernizowane i unowocześnione, co wynikało z największej liczby aplikacji o dofinansowanie, a także największych kwot realizowanych inwestycji;
- najmniej środków trafiło do województw opolskiego i lubuskiego, co można tłumaczyć między innymi mniejszą liczbą działających w tej branży zakładów;
- znaczna liczba inwestycji, które były realizowane przy udziale środków pomocowych, dotyczyła projektów o charakterze innowacyjnym, co miało pozytywny wpływ na wzrost konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, dzięki środkom pomocowym poziom rozwoju wielu firm jest obecnie wyższy niż ich odpowiedników z krajów UE.

Na zakończenie jeszcze jedna refleksja o bardziej ogólnym charakterze. Otóż, przedsiębiorstwa z branży rolno-spożywczej coraz chętniej decydują się na modernizację swoich procesów produkcyjnych przy wykorzystaniu środków unijnych. Taka sytuacja powoduje napływ do polskich firm środków, bez których wykonanie wielu inwestycji byłoby niejednokrotnie niemożliwe. Korzystanie z unijnego wsparcia wynika również z braku dostępności do tanich kredytów inwestycyjnych, z których mogą korzystać obecnie przedsiębiorstwa z bardziej zamożnych państw UE. Brak taniej oferty kredytowej i często niewielki potencjał ekonomiczny polskich firm może potwierdzać także występowanie inwestycji wieloetapowych, w przypadku których zakontraktowana pomoc unijna wpłacana jest w transzach po zakończeniu każdego etapu.

Zwiększone zainteresowanie unijnymi programami pomocowymi pozytywnie wpłynęło również na wyodrębnienie w przedsiębiorstwach rolno-spożywczych wyspecjalizowanej kadry przygotowującej wnioski, a także na rozwój usług w zakresie wypełniania aplikacji oraz doradztwa inwestycyjnego. Dzięki temu powstało wiele dobrze prosperujących firm, których zadaniem jest ułatwianie przedsiębiorcom pozyskania dofinansowania na niejednokrotnie innowacyjne projekty. Dodatkową korzyścią, wynikającą z funkcjonowania programów unijnych, jest również pobudzenie gospodarki w innych dziedzinach, bez których inwestycje nie mogłyby być zrealizowane.

SUMMARY

Many of the innovative investments undertaken by the Polish companies from the farm and food industry are financed from the EU structural funds. Since the early 90s, the companies from the above-mentioned industry have modernized their assets and production facilities. However, the biggest number of investments were made after the year 2004, when Poland joined the European Union. On the one hand, the accession created new opportunities and opened previously unattainable markets but, on the other hand, it also forced the companies to introduce new technologies in order to meet more

rigorous EU standards. The process of these improvements would have been difficult, if not impossible, for the farm and food industry without the support from the EU structural funds, which have been available to the modernizing Polish farm and food industry since 2000. In most cases, these funds enabled the companies to make their investments in the high-value machinery parks, new technologies, building retail sales structures as well as research and development works. The last decade showed an increase in the companies' interest in this mode of financing investments. The next State Aid Programs enabled the rising number of entrepreneurs from the farm and food industry to implement their investment plans. Owing to these investments, the level of growth of many farm and food companies is often higher compared with their competitors from the other UE countries.

Translated by Radosław Agaciak

LITERATURA:

1. *ARiMR – Dwa lata po akcesji*, ARiMR, Warszawa 2006;
2. Drucker P. F., *Innowacja i przedsiębiorczość*, PWE, Warszawa 1992;
3. Informacja o realizacji programu SAPARD, www.arimr.gov.pl;
4. *Innowacje i transfer technologii, Słownik pojęć*, Matusiak K. B. (red.), PARP, Warszawa 2008;
5. Pierwszy Portal Rolny, (ARiMR) 04.08.2009;
6. Schumpeter J. A., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960;
7. Sprawozdanie z działalności ARiMR w 2007 r., Warszawa 2008;
8. Sprawozdanie z działalności ARiMR w 2008 r., Warszawa 2009;
9. Wysokińska Z., *Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu technologiami*, Warszawa – Łódź 2002.